

บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์
แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง
ROLE OF BUDDHIST ECCLESIASTICAL OFFICIAL MONKS IN
HELPING THE PEOPLE IN COVID-19 PANDEMIC IN
MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

¹สุเทพ เชื้อสมุทร
¹Suthep Chueasamut

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

chokchai.0005@gmail.com

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทปัจจุบันของพระสงฆ์ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพของบทบาทพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการช่วยเหลือประชาชนตามบทบาทพระสงฆ์ที่ควรเป็นในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยโดยวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 275 รูป วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 รูป/ คน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 2) สภาพของบทบาทพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด

¹ อาจารย์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

วัด 19 ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จุดแข็ง คือ ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลเป็นอย่างดี ไม่เฉพาะเรื่องของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เท่านั้น แม้แต่เรื่องอื่นๆ ก็ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง จุดอ่อน คือ การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย โอกาส คือ ประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างน้อย 3) แนวทางการช่วยเหลือประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชน พร้อมทั้งพ่นหรือฉีดยาเพื่อฆ่าเชื้อในบริเวณวัด มีการออกเยี่ยมประชาชนพร้อมทั้งให้กำลังใจ โดยมีแนวคิดที่ว่า “พระไม่ทิ้งโยม โยมไม่ทิ้งวัด” ซึ่งดังกล่าวมีการดำเนินการมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และก็ยังดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, การช่วยเหลือประชาชน, แพร่ระบาดของโรคโควิด 19

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the current role of the Buddhist ecclesiastical official monks in helping the people in the COVID-19 pandemic; 2) to analyze the state of role of the Buddhist ecclesiastical official monks in helping the people in the COVID-19 pandemic; and 3) to propose a guideline in helping the people according to the likely role of Buddhist ecclesiastical official monks in the COVID-19 pandemic in Muang District, Rayong Province. It was a mixed methods research. In quantitative research, data were collected from the sample group of 275 monks through questionnaire. In qualitative research, data were collected through interviewing 20 key informants of monks and lay people. Data were analyzed in frequency, percentage, mean and standard deviation. The findings of this research were as follows. 1) The overall role of the Buddhist ecclesiastical official monks in helping the people in the COVID – 19 pandemic in Muang District, Rayong Province was at a high level with the mean of 4.01 and S.D. = 0.83. 2) For the state of role of the Buddhist ecclesiastical official monks in helping the people in the COVID – 19 pandemic in Muang District, Rayong Province, the strength was the continuous cooperation with the government not only in mitigation of the COVID-19 pandemic but also in other areas in needs; the weakness was the low opportunity provided by the government agencies for the participation of the Buddhist ecclesiastical official monks in various activities. This also included the shortage of well-preparedness in preventing and handling the pandemic; the opportunity was the coordination between the people and government agencies in helping the people affected by the pandemic. 3) For the guideline in helping the people and the government agencies, the Buddhist ecclesiastical official monks should: provide information and knowledge among the

people; spray disinfectant in the temples; visit and provide spiritual support among the people with the thought of “Monks will never leave laymen and laymen will never leave monks.” Such implementation had taken place before the COVID -19 pandemic and it is still continuously taking place.

Keywords: Role of the Buddhist Ecclesiastical Official Monks, Helping the People, COVID-19 Pandemic

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการระบาดในวงกว้างในสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ จนถึงปัจจุบันทำให้พบผู้ป่วยยืนยันมากกว่า 70,000 ราย และเสียชีวิตมากกว่า 2,000 รายการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เริ่มต้นที่ประเทศจีน ตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2562 ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยัน ในหลายประเทศทั่วโลก จำนวนผู้ป่วยยืนยันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และญี่ปุ่นพบอัตราการเสียชีวิตจากโรคประมาณร้อยละ 2 ซึ่งร้อยละ 26.4 ของผู้เสียชีวิตเป็นผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัวมีโอกาสเสี่ยงที่จะเสียชีวิตเพิ่มขึ้น โดยผู้ที่เป็โรคหัวใจมีอัตราการเสียชีวิตมากที่สุดร้อยละ 10.5 รองลงมาคือ โรคเบาหวาน (ร้อยละ 7.3) และ โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง (ร้อยละ 6.3)ขณะนี้มีหลักฐานการติดต่อจากคนสู่คน และพบมีการระบาดภายในประเทศ (local transmission) เพิ่มขึ้นหลายพื้นที่ ณ วันที่ 12 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลก ได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดที่เข้าได้ภาวะระบาดครั้งใหญ่ (Pandemic) กระจายไปหลายส่วนของโลก และแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคนี้

ไวรัสโคโรน่ายาสายพันธุ์ที่ก่อโรคในสัตว์ทั้งระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร อาจแพร่มาสู่คนและก่อโรคในคนได้ไวรัสโคโรนาถูกแบ่งเป็น 4 ยีนส์ คือ Alphacoronavirus, Betacoronavirus, Gammacoronavirus และ Deltacoronavirus โดยไวรัสโคโรนาที่ก่อโรคในคนที่ทำให้มีอาการของระบบทางเดินหายใจที่ไม่รุนแรง และมักมีการติดเชื้อแบบไม่มีอาการ จัดอยู่ในยีนส์ Alphacoronavirus ส่วนไวรัสโคโรนาที่ก่อโรครุนแรงในคนและข้ามสปีชีส์มาจากสัตว์ เช่น SARS-CoV และ MERS-CoV จัดอยู่ในยีนส์ Betacoronavirus (ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, 2563)

ไวรัสโคโรนามีสารพันธุกรรมเป็นอาร์เอ็นเอจึงมีโอกาสกลายพันธุ์สูง และสามารถก่อการติดเชื้อข้ามสปีชีส์ได้มากขึ้นในสถานที่ที่นำสัตว์เหล่านี้มาอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ดังเช่นในตลาดค้าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร ที่เป็นแหล่งแพร่เชื้อ SARS-CoV จาก civet cat สู่คนสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรน่ายาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ 2019-nCoV จากประเทศ

จีน นับจากที่มีการรายงานครั้งแรกเมื่อ 31 ธันวาคม ค.ศ.2019 นั้น พบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่ไม่รู้สาเหตุในเมืองอู่ฮั่นเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาได้มีการรายงานเป็นทางการเมื่อ 3 มกราคม ค.ศ.2020 ว่าโรคปอดอักเสบที่ระบาดที่อู่ฮั่น มีสาเหตุจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (novel coronavirus 2019, 2019-nCoV) และพบการแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ ผลการตรวจหาลำดับเบสของสารพันธุกรรมอาร์เอ็นเอส่วนเปลือกของเชื้อที่ได้จากผู้ป่วย พบว่าไวรัสนี้อยู่ในยีนส์ Betacoronavirus ซึ่งเป็นยีนส์เดียวกับ SARS-CoV และ MERS-CoV ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสารพันธุกรรมของไวรัสโคโรนาจากคนและสัตว์ต่างๆ จำนวน 271 สายพันธุ์ พบว่าเชื้อ 2019-nCoV เป็นไวรัสที่เกิดจากการผสมสารพันธุกรรมระหว่างไวรัสโคโรนาของค้างคาวกับไวรัสโคโรนาของงูเห่า (Chinese cobra, Naja Atrata) จึงทำให้ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้แพร่เชื้อข้ามสปีชีส์จากงูเห่ามายังคนได้ โดยเริ่มแรกจากคนงานและลูกค้าในตลาดเริ่มติดเชื้อมาก่อน และต่อมาเชื่อมีการกลายพันธุ์มากขึ้น จึงสามารถติดต่อจากคนสู่คน (Ji W, Wang W, Zhao X, 2020) งานศึกษาวิจัย (รวมถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโควิด 19) ระบุว่าเชื่อนี้อาจมีชีวิตรอดอยู่บนพื้นผิวต่างๆ ได้หลายชั่วโมงไปจนถึงหลายวัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานะต่างๆ เช่น ลักษณะของพื้นผิว อุณหภูมิและความชื้นของสถานะแวดล้อม หากคิดว่าพื้นผิวอาจปนเปื้อน ทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อปกป้องตนเองและผู้อื่น ทำความสะอาดมือด้วยการใช้เจลแอลกอฮอล์หรือล้างมือด้วยน้ำและสบู่ เลี่ยงการสัมผัสตา ปากและจมูก (จตุรงค์ เสวตานนท์.2563)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในประเทศไทยมีตัวเลขผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เพราะส่วนหนึ่งเป็นการทำงานที่เข้มแข็งของภาคสาธารณสุขและรัฐบาลที่มีความเข้มงวดในมาตรการ lock down แต่การหยุดนิ่งไม่อาจทำได้ยาวนาน จะต้องมีการผ่อนคลายในที่สุด เนื่องจากมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจค่อนข้างมาก ท่ามกลางโจทย์ใหญ่ทั้งการรับมือกับเรื่องสุขภาพและการแก้ไขปัญหาปากท้อง ปรากฏว่าชุมชนท้องถิ่นดูจะมีความหวังอยู่มาก (สยามรัฐ, 2563)

จังหวัดระยอง อยู่ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 13 สังกัดมหานิกาย มีวัดอยู่ 214 วัด โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ โดยมีพระเทพสิทธิเวที เป็นเจ้าคณะจังหวัด และในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พระสังฆาธิการในจังหวัดระยอง ได้มีการเคลื่อนไหวทางด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การช่วยเหลือทางด้านปัจจัยพื้นฐาน ทางด้านอาหาร เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยเหลือทางด้านการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง และสิ่งสำคัญในการที่จะช่วยหยุดยั้งโรคไวรัสโคโรนา 19 ได้ ก็คือความสามัคคีให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการจัดระเบียบดูแลตนเอง และบุคคลในครอบครัว เพื่อไม่ให้ติดเชื่อจากโรคระบาดดังกล่าว ซึ่งจะทำให้พื้นที่เข้มแข็งและจัดการตัวเองได้มากขึ้นเรื่อยๆ ประสบการณ์ของการสู้ภัยโควิด 19 รอบนี้จะทำให้ชุมชนมีข้อตกลงร่วมในการรับมือ

กับภัยพิบัติต่างๆ หรือโรคระบาดใหม่ๆ ในอนาคตข้างหน้า เรียกว่า มีทั้งประสบการณ์ ระบบการจัดการ เกิดความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่” (ประทีป ธนกิจเจริญ, 2563) พระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ และอยู่กับชุมชนตลอดมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เมื่อชุมชนได้รับความเดือดร้อนและผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พระสงฆ์จึงเข้ามามีบทบาทในด้านการให้ความช่วยเหลือชุมชน ตามสถานการณ์ที่จะช่วยได้ เช่น การมอบสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือในระยะเร่งด่วน แล้วเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ระยอง จึงมีความสนใจในเรื่องการป้องกันและการช่วยเหลือชุมชนในจังหวัดระยอง เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและการช่วยเหลือชุมชนในจังหวัดระยอง เพื่อที่จะทำให้ชุมชนมีความรู้และป้องกันตนเอง พร้อมทั้งการช่วยเหลือเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ด้านปัจจัยสี่ เช่น อาหาร และสิ่งป้องกันโรค เป็นต้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทปัจจุบันของพระสงฆ์ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพของบทบาทพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการช่วยเหลือประชาชนตามบทบาทพระสงฆ์ที่ควรเป็นในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรจากการให้ตอบแบบสอบถาม คือ พระภิกษุที่สังกัดอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 881 รูป (กองเลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดระยอง, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ ที่อยู่จำพรรษาในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 275 รูป โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ชุมชน จำนวน 20 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการตามโครงการวิจัยนี้ เน้นการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการช่วยเหลือและแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และเสนอค่าสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยใช้สถิติพรรณนา สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554). และในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพจะใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์ ที่เป็นข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษา บทบาทของพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สรุปได้คั้งนี้

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบทบาทของพระสังฆาธิการ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 โดยอันดับที่ 1 ได้แก่ ด้านนโยบายของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ย 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 รองลงมาได้แก่ ด้านด้านจิตอาสาและพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 3.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านนโยบายคณะสงฆ์มีค่าเฉลี่ย 3.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 ตามลำดับ ด้านการให้ความช่วยเหลือ มีคุณภาพอยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากขึ้นไป ซึ่งอันดับที่ 1 ได้แก่ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 รองลงมา ได้แก่ ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.98 และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89 ตามลำดับ

2. สภาพของบทบาทพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถาน การณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีบทบาท 3 ด้านคือ

2.1 ด้านบทบาทของพระสังฆาธิการ ปัจจุบันพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถาน การณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2.1.1 ด้านนโยบายของรัฐบาลในบทบาทของพระสังฆาธิการที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลสถานการณ์เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ทำการวิเคราะห์ออกมาเป็นจุดแข็ง (Strengths) คือพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลเป็นอย่างดี ไม่เฉพาะเรื่องของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เท่านั้น แม้แต่เรื่องอื่นๆ พระสังฆาธิการก็ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง เพราะพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และอยู่ใกล้ชิดกับชุมชน รู้ปัญหาของชุมชนมากกว่ารัฐบาล ดังนั้น สิ่งใดที่สามารถช่วยเหลือสังคม ชุมชน และประเทศชาติได้ พระสังฆาธิการยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มความสามารถที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ส่วนจุดอ่อน (Weaknesses) ถึงแม้ว่าพระสังฆาธิการจะให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างดี แต่พระสังฆาธิการ มีความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ค่อนข้างน้อย เพราะเป็นโรคใหม่ที่แพร่ระบาดมาในประเทศไทย ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย ส่วนโอกาส (Opportunities) พระสังฆาธิการ แสดงบทบาทด้านการเป็นผู้นำทางด้านการช่วยเหลือประชาชน เช่น เป็นผู้นำในการรวมกลุ่มผลิตแมส ผลิตอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับแจกจ่ายผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทำให้พระสังฆาธิการได้แสดงศักยภาพความเป็นผู้นำ และผู้ประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด 19 และอุปสรรค (Threats) ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้พระสังฆาธิการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างน้อย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับวัดจึงลดน้อยลงตามลำดับ ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งระหว่างพระสังฆาธิการกับหน่วยงานภาครัฐ

2.1.2 ด้านนโยบายคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการในปัจจุบันได้ปฏิบัติตามมติของมหาเถรสมาคมหรือนโยบายของคณะสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทบาทดังกล่าวออกเป็น จุดแข็ง (Strengths) สิ่งที่เป็นจุดแข็งทางด้านนโยบายของคณะสงฆ์ก็คือ พระสังฆาธิการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นการสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ช่วย

บริจาคอาหาร น้ำดื่ม หน้ากากอนามัย เป็นต้น เพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมอยู่เป็นสุขร่มเย็น นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการตรวจสอบ สร้างจุดคัดกรองผู้ที่เข้ามาวัด พระสังฆาธิการสามารถขอความช่วยเหลือจากประชาชนได้ค่อนข้างง่าย เพราะพระสังฆาธิการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ส่วนที่ไม่ใช่บุคคลในพื้นที่ก็แต่ก็อยู่ในวัดนั้นๆ มานาน ทำให้เป็นที่เคารพของประชาชน จึงได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ส่วนทางด้านจุดอ่อน (Weaknesses) บริบทของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดระยองมีความแตกต่างกัน พระสังฆาธิการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยงานในวัด วัดบางแห่งมีพระจำพรรษาเพียง 5 รูป และเป็นภิกษุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีความสามารถในการช่วยเหลืองานคณะสงฆ์อย่างจำกัด ทำให้ภาระงานต่างๆ เป็นของพระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น พระสังฆาธิการบางรูปจึงสนองนโยบายของคณะสงฆ์ได้ค่อนข้างน้อย ส่วนทางด้านโอกาส (Opportunities) จากนโยบายของคณะสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นคำริของสมเด็จพระสังฆราช มติมหาเถรสมาคม ล้วนเป็นโอกาสที่ดีแก่พระสังฆาธิการ ในการสร้างความร่วมมือและทำให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชน เพราะที่ผ่านมาประชาชนให้ความสำคัญแก่พระน้อย และมีมุมมองทางด้านพระสงฆ์ต่างไปจากอดีตค่อนข้างมาก แต่เมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวบวกกับนโยบายของคณะสงฆ์ให้พระสังฆาธิการเข้าไปช่วยเหลือประชาชน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนดีขึ้นตามลำดับ และด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า ปัจจุบันพระสังฆาธิการให้ความร่วมมือกับมหาเถรสมาคมในทุกเรื่องและทุกด้านเป็นอย่างดีแต่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วม เพราะประชาชนก็ได้รับผลกระทบ ภาคเอกชนที่เคยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของพระสังฆาธิการก็มีจำนวนลดน้อยลงตามลำดับ ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.1.3 ด้านจิตอาสาและพัฒนา ปัจจุบันคำว่า จิตอาสาและพัฒนากำลังเป็นที่แพร่หลายในสังคมปัจจุบัน ซึ่งพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดระยองก็เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมทางด้านจิตอาสาและพัฒนา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกเป็น จุดแข็ง (Strengths) พบว่าปัจจุบันท่านมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนและสังคม หรือในจังหวัดระยอง มีตั่งทุนนิธิและมูลนิธิส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาความเป็นอยู่ สุขภาพ เป็นต้น จึงสะท้อนได้ว่า พระสงฆ์โดยเฉพาะพระสังฆาธิการไม่ได้ทอดทิ้งประชาชน ส่วนทางด้านจุดอ่อน (Weaknesses) ถึงแม้ว่าพระสังฆาธิการได้มีบทบาทเป็นอย่างมาก แต่ส่วนใหญ่ดำเนินในนามตนเองหรือวัดของตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชนในรูปแบบของกลุ่มเท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัดหรือพระสังฆาธิการที่ดำเนินการช่วยเหลือประชาชน เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีความพร้อมมากกว่าวัดที่ตั้งห่างออกไปจากเขตเมือง ส่วนโอกาส (Opportunities) พระสังฆาธิการมีการสร้างความร่วมมือในรูปแบบของภาคีเครือข่าย เช่น คณะสงฆ์จังหวัดระยอง สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดระยอง มูลนิธิ

สงเคราะห์เด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระยอง และโรงแรมสตาร์คอนเวนชันระยอง ได้ร่วมกันให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยติดเชื้อ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและทางด้านการอุปสรรค (Threats) การดำเนินการในช่วงปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นช่วงที่พระสังฆาธิการดำเนินการค่อนข้างลำบาก เพราะหน่วยงานทั้งหลายมีการบริหารจัดการการเงินที่ประหยัดมากขึ้น แม้แต่ภาคเอกชนที่มีหน้าที่ดูแลชุมชนยังประสบปัญหาทางการเงินในการช่วยเหลือชุมชน พระสังฆาธิการก็มีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง เพราะต้องรับภาระการดูแลบุคลากรของวัด ทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยปัจจัยนิยัตินัดในการช่วยเหลือบุคลากร การที่จะบอกญาติโยมก็ค่อนข้างจะเกรงใจ เพราะชาวบ้านก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน

2.2 ด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชน พระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในจังหวัดระยอง ดังนี้

2.2.1 ด้านเศรษฐกิจ มีจุดแข็ง (Strengths) คือพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองจังหวัดระยอง ได้มีการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนใกล้เคียงโดยการใช้บริเวณพื้นที่ของวัดปลูกพืชผักสวนครัว เช่น วัดทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้ใช้พื้นที่ของวัดในการปลูกพืชผักสวนครัว โดยใช้ชื่อว่า “พุทธเกษตร” เช่น พริก มะเขือ ถั่ว ข่า ตะไคร้ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้นำไปประกอบอาหารเลี้ยงชีพ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำโครงการส่งมอบเครื่องอุปโภคบริโภค ประกอบด้วย ข้าวสาร ไข่ไก่ อาหารแห้ง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง น้ำมันพืช และน้ำปลา เป็นต้น ให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่วนทางด้านจุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า การดำเนินกิจกรรมของพระสังฆาธิการยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะไปมุ่งเน้นทางด้านทุนการศึกษาเป็นหลัก เห็นได้จากพระสังฆาธิการบางรูปมองข้ามความยากลำบากของประชาชนในชุมชน ให้ความสำคัญต่อประชาชนนอกเขตพื้นที่มากกว่า รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพระสังฆาธิการค่อนข้างน้อย ส่วนทางด้านโอกาส (Opportunities) นั้น พบว่าพระสังฆาธิการสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประชาชนโดยใช้หลักบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และงานสาธารณสงเคราะห์สู่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยการขับเคลื่อนควบคู่ไปกับโครงการเดินตามรอยพระราชาส่งต่อกำลังใจ มีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล โดยร่วมกับเครือข่าย "พลังบวร" และอุปสรรค (Threats) พบว่า การดำเนินงานของพระสังฆาธิการถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเป็นอย่างมาก อยากให้พระสังฆาธิการทุกรูปดำเนินการเหมือนกัน เพราะในเขตพื้นที่อำเภอเมืองมีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ค่อนข้างมาก ถึงตัวเลขที่ติดไม่มาก แต่ผลกระทบค่อนข้างมาก เช่น ในเขตนิคมอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร ย่อมส่งผลไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบไปสู่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน

2.2.2 ด้านสุขภาพ การให้ความช่วยเหลือประชาชนของพระสังฆาธิการนั้นมีจุดแข็ง (Strengths) คือพระสังฆาธิการจัดให้มีจุดคัดกรองและตรวจสุขภาพแก่ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบ ช่วยเหลือทางด้านจิตใจ พร้อมทั้งบริจาคทรัพย์สินแก่โรงพยาบาลเพื่อเป็นเครื่องมือทางการแพทย์ในการดูแลสุขภาพของประชาชน มีการจัดพื้นที่โดยเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางด้านศาสนาภายในวัด จัดหาเครื่องมือ, วัสดุอุปกรณ์ หรือเวชภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมโรคโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านสุขอนามัย ส่วนจุดอ่อน (Weaknesses) คณะสงฆ์มีการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุม ถึงแม้ว่านโยบายของคณะสงฆ์จะแบ่งเขตรับผิดชอบในระดับอำเภอ ตำบล และระดับวัด แต่วัดหรือพระสังฆาธิการหลายรูปมีปัญหาทางด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย ซึ่งจะขอความร่วมมือหรืออนุเคราะห์จากประชาชนในเขตพื้นที่ก็ทำได้ค่อนข้างลำบาก ส่วนทางด้านโอกาส (Opportunities) นั้น พบว่า พระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ที่ได้ร่วมกันจัดตั้งโรงงานพร้อมช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ถึงแม้สถานการณ์ในประเทศไทยจะคลี่คลายลง แต่ในต่างประเทศยังมีการระบาดซ้ำสอง ทำให้ต้องมีความระมัดระวังเสมอ โดยปฏิบัติตามมาตรการ 6 ด้านของจังหวัดระยอง คือ เว้นระยะห่าง ใส่แมส หมั่นล้างมือ ทำความสะอาดที่อยู่อาศัยก่อนและหลังทำกิจกรรม ไม่อยู่ในที่แออัด และใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ ในการช่วยติดตามแหล่งที่มาของโรค เพื่อป้องกันการระบาดของโควิด 19 และอุปสรรค (Threats) พบว่า การได้รับความช่วยเหลือยังไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบมีจำนวนมาก จึงเป็นเรื่องยากที่จะสามารถได้รับความช่วยเหลือทุกครัวเรือน เราต้องจัดลำดับความสำคัญก่อนว่าใครได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดและน้อยที่สุด

2.2.3 ด้านสังคม การให้ความช่วยเหลือประชาชนของพระสังฆาธิการ มีจุดแข็ง (Strengths) คือพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นผู้นำสังคมของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะมีความคิดว่า วัด บ้าน โรงเรียน ราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน จะไม่สามารถดำรงอยู่เพียงลำพังตนเองได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะวัดกับประชาชนควรเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นสังคมที่อยู่คู่กันจนเท่าทุกวันนี้ เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน พระสังฆาธิการพร้อมประชาชนจิตอาสา ช่วยกันทำอาหารให้แก่พระสงฆ์สามเณรตามวัดต่าง ๆ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และมีจุดอ่อน (Weaknesses) การดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านสิ่งของเป็นสำคัญ พระสังฆาธิการควรพัฒนาจิตใจของประชาชนควบคู่ไปกับการมอบสิ่งของต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชน ส่วนด้านโอกาส (Opportunities) พบว่า พระสังฆาธิการมีการสร้างสติให้ประชาชนในเรื่องระเบียบวินัย เช่น ในเรื่องการดูแลตนเอง การรับผิดชอบต่อสังคม โดยการสวมหน้ากากอนามัย

ป้องกัน มีสติตั้งรับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ให้ความสำคัญต่อสุขภาพของตนเองและคนรอบข้างมากขึ้น และอุปสรรค (Threats) การเผยแพร่ข่าวสารที่ยังไม่ได้รับการคัดกรองประชาชนเมื่อได้ข้อมูล จะรีบส่งต่อเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนเกิดความวิตกกังวล ดังนั้น การสื่อสารข้อมูลควรได้รับการคัดกรอง ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันขจัดข้อมูลข่าวสารที่สร้างความเสียหายด้วยการไม่แชร์ต่อ รวมถึงช่วยกันตักเตือน แนะนำ ห้ามปรามผู้กระทำการที่ไม่ถูกต้องอันจะไปสู่การสร้าง ความเสียหายต่อส่วนรวม

3. แนวทางการช่วยเหลือประชาชนตามบทบาทพระสังฆาธิการที่ควรเป็นในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง

3.1 บทบาทของพระสังฆาธิการ

3.1.1 ด้านนโยบายของรัฐบาล ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อนามัย มาให้ความรู้แก่ประชาชน พระภิกษุสามเณรในเขตรับผิดชอบ พร้อมทั้งพ่นหรือฉีดยาเพื่อฆ่าเชื้อในบริเวณวัด และชุมชนใกล้เคียงเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ออกระเบียบข้อบังคับและขอความร่วมมือจากบุคลากรภายในวัดให้เว้นระยะห่าง ล้างมือ สวมแมส พร้อมทั้งใช้ช้อนกลางในเวลารับประทานอาหารหรือฉันภัตตาหาร ขอความร่วมมือประชาชน ให้เข้าออกวัดตามเวลาที่วัดกำหนด และเข้าออกตามที่ได้ให้เท่านั้น พร้อมติดป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อปฏิบัติเวลาเข้าวัด หรือในขณะทำพิธีกรรม เพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการเฝ้าระวังและติดตามข่าวสารจากหน่วยงานของภาครัฐอย่างใกล้ชิด

3.1.2 ด้านนโยบายคณะสงฆ์ ขอความร่วมมือบุคลากรภายในวัดไม่ออกนอกสถานที่ใดไม่จำเป็น การออกนอกสถานที่หรือนอกวัดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการในกรณีที่เดินทางข้ามจังหวัด เมื่อกลับมาควรจัดให้มีการกักบริเวณ 14 วัน และมีวิธีการช่วยเหลือประชาชน มีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น การมอบสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น และใช้บริเวณวัดที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ปลุกพืชผักสวนครัว บางวัดก็ปลุกมะกรูด มะนาว ข่า พริก ตะไคร้ ใบกระเพรา มะละกอ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน บางวัดก็แนะนำการสร้างอาชีพเสริม เช่น เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านการประกอบสัมมาชีพ เป็นต้น

3.1.3 ด้านจิตอาสาและพัฒนา พระสังฆาธิการในสังคมปัจจุบันมีบทบาทในด้านจิตอาสาเพื่อประชาชนมากขึ้น เพราะงานด้านจิตอาสามีความสอดคล้องกับผลงานของพระสังฆาธิการ นั่นก็คืองานสาธารณสงเคราะห์ โดยพระสังฆาธิการได้มีการออกเยี่ยมประชาชนพร้อมทั้งให้กำลังใจ เช่น การออกเยี่ยมผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง โดยมีแนวคิดที่ว่า “พระไม่ทิ้งโยม โยมไม่ทิ้งวัด” ซึ่งกิจกรรมจิตอาสาดังกล่าวมีการดำเนินการมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และก็ยังดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

3.2 การให้ความช่วยเหลือประชาชน

3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการมีการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในจังหวัดระยอง เช่น บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) บริษัทดาว บริษัท เอสซีจี บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด เพื่อส่งวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านการพัฒนาอาชีพ เสริมให้ประชาชน และใช้บริเวณพื้นที่ของวัดปลูกพืชผักสวนครัว เช่น วัดทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้ใช้พื้นที่ของวัดในการปลูกพืชผักสวนครัว โดยใช้ชื่อว่า “พุทธเกษตร” เช่น พริก มะเขือ ถั่ว ข่า ตะไคร้ เป็นต้น

3.2.2 ด้านสุขภาพ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านการบริจาคทรัพย์แก่โรงพยาบาลเพื่อเป็นเครื่องมือทางการแพทย์ในการดูแลสุขภาพของประชาชน มีการจัดพื้นที่โดยเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางด้านศาสนาภายในวัด จัดหาเครื่องมือ, วัสดุอุปกรณ์หรือเวชภัณฑ์ เพื่อใช้ในการควบคุมโรคโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านสุขอนามัย เช่น ตู้ยา เป็นต้น

3.2.3 ด้านสังคม พระสังฆาธิการมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบของโรคโควิด 19 พร้อมทั้งสร้างภาคีเครือข่าย ได้แก่ วัด ชุมชน บ้าน โรงเรียน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่าประชาชนและพระสงฆ์ต่างไม่ทอดทิ้งกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษา บทบาทของพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของพระสังฆาธิการ ผู้วิจัยได้จำแนกบทบาทของพระสังฆาธิการ ออกเป็น 1) ด้านนโยบายของรัฐบาล ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อนามัย มาให้ความรู้แก่ประชาชน พร้อมทั้งพ่นหรือฉีดยาเพื่อฆ่าเชื้อในบริเวณวัด และชุมชนใกล้เคียงเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ออกระเบียบข้อบังคับและขอความร่วมมือจากบุคลากรภายในวัดให้เว้นระยะห่าง ล้างมือ สวมแมส พร้อมทั้งใช้ช้อนกลางในเวลารับประทานอาหารหรือฉันภัตตาหาร ขอความร่วมมือประชาชน ให้เข้าออกวัดตามเวลาที่วัดกำหนด 2) ด้านนโยบายคณะสงฆ์ มีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น การมอบสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น และใช้บริเวณพื้นที่ของวัดมาใช้ประโยชน์ เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว บางวัดก็ปลูกผักกรูด มะนาว ข่า พริก ตะไคร้ ใบกระเพรา มะละกอ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และ 3) ด้านจิตอาสาและพัฒนา พระสังฆาธิการ มีบทบาทในด้านจิตอาสาเพื่อประชาชนมากขึ้น เพราะงานด้านจิตอาสามีความสอดคล้องกับทงงานของพระสังฆาธิการ นั่นก็คืองานสาธารณสงเคราะห์ โดยพระสังฆาธิการได้มีการออกเยี่ยมประชาชนพร้อมทั้งให้กำลังใจ

เช่น การออกเยี่ยมผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง โดยมีแนวคิดที่ว่า “พระไม่ทิ้งโยม โยมไม่ทิ้งวัด” ซึ่งกิจกรรมจิตอาสาดังกล่าวมีการดำเนินการมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และก็ยังดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

2. การให้ความช่วยเหลือประชาชน 1) ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการมีการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในจังหวัดระยอง เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัทดาว บริษัท เอสซีจี บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด เพื่อส่งวิทยากรมาให้ความรู้ทางด้านการพัฒนาอาชีพเสริมให้ประชาชน และใช้บริเวณพื้นที่ของวัดปลูกพืชผักสวนครัว เช่น วัดทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้ใช้พื้นที่ของวัดในการปลูกพืชผักสวนครัว โดยใช้ชื่อว่า “พุทธเกษตร” เช่น พริก มะเขือ ถั่ว ข่า ตะไคร้ เป็นต้น 2) ด้านสุขภาพ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านการบริจาคทรัพย์แก่โรงพยาบาลเพื่อเป็นเครื่องมือทางการแพทย์ในการดูแลสุขภาพของประชาชน มีการจัดพื้นที่โดยเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางด้านศาสนาภายในวัด จัดหาเครื่องมือ, วัสดุอุปกรณ์ หรือเวชภัณฑ์ เพื่อใช้ในการควบคุมโรคโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ทางด้านสุขอนามัย เช่น ตู้ยา เป็นต้น และ 3) ด้านสังคม พระสังฆาธิการมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบของโรคโควิด 19 พร้อมทั้งสร้างภาคีเครือข่าย ได้แก่ วัด ชุมชน บ้าน โรงเรียน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ แสดงให้เห็นว่าประชาชนและพระสงฆ์ต่างไม่ยอมทอดทิ้งกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้งด้านบทบาทและการให้ความช่วยเหลือของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทำให้ทราบว่าพระสังฆาธิการมีการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอย่างเต็มความสามารถ แต่ด้านคณะสงฆ์ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่อยู่อันดับสุดท้าย เหตุผลเพราะว่า พระสังฆาธิการมิได้ดำเนินการทุกรูป เพราะบางรูปบางวัดก็ไม่เอื้อในการช่วยเหลือประชาชน เพราะวัดก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิดเช่นกัน ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงไม่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณิชัยวัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Behavioral Insights ของครัวเรือนไทยภายใต้สถานการณ์โควิด 19 พบว่า คนไทยตื่นตัวเฝ้าระวัง รับรู้ข่าวสารและเข้าใจมาตรการต่างๆ ของรัฐชัดเจน ส่วนใหญ่พร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของฝ่ายสาธารณสุข แต่มีข้อจำกัดหลายข้อซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรมครัวเรือนประจำวัน หรือเป็นพฤติกรรมทางสังคมทำให้มาตรการเหล่านั้นได้ผลน้อย หากรัฐต้องการความร่วมมือมากขึ้น ก็ต้องปรับช่องทางการใช้สื่อ ปรับเนื้อหาการสื่อสารให้เหมาะสมตรงกับพฤติกรรมประจำวันให้มากขึ้น ความร่วมมือป้องกันการแพร่ระบาดก็จะมากขึ้นตามไปด้วยจากการติดตามและเฝ้าระวังเรื่องการรับรู้และผลการปฏิบัติตามมาตรการของรัฐในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 แต่จากงานวิจัยพบว่าคนไทยทั่วประเทศติดตาม รับรู้ ข้อมูลข่าวสารและมาตรการป้องกันฯ จากฝ่ายสาธารณสุขอย่างใกล้ชิด

มีทัศนคติต่อข้อมูลเหล่านั้นดี และยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐ เช่นการไม่มีกิจกรรมร่วมกันหรือไม่สังสรรค์ร่วมกัน (สูงถึง 90%) การไม่สัมผัสมือ (92%) การล้างมือก่อนกินข้าวทุกครั้ง (80%) การอยู่บ้าน (90%) นั้นหมายถึงคนไทยส่วนใหญ่ตอบสนองต่อมาตรการของรัฐดี ยินดีร่วมมือปฏิบัติตามข้อแนะนำอย่างพร้อมเพรียง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

บทบาทของพระสังฆาธิการกับการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง 1. ด้านบทบาทของพระสังฆาธิการ 1) ด้านนโยบายของรัฐบาล จุดแข็ง คือ ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลเป็นอย่างดี จุดอ่อน คือ การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้พระสังฆาธิการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างน้อย 2) ด้านนโยบายคณะสงฆ์ จุดแข็ง คือ เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นการกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จุดอ่อน คือ บริบทของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดระยองมีความแตกต่างกัน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยงาน โอกาส คือ สร้างความร่วมมือและทำให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชน ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชน อุปสรรค คือ เพราะประชาชนก็ได้รับผลกระทบ ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) ด้านจิตอาสาและพัฒนา จุดแข็ง คือ มีการตั้งทุนนิธิและมูลนิธิส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเรื่องการศึกษา ความเป็นอยู่ สุขภาพ เป็นต้น จุดอ่อน คือ ส่วนใหญ่ดำเนินการในนามตนเองหรือวัด ยังไม่มีการร่วมมือในการช่วยเหลือประชาชนในรูปแบบของกลุ่มเท่าที่ควร โอกาส คือ การสร้างความร่วมมือในรูปแบบของภาคีเครือข่าย ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อุปสรรค คือ หน่วยงานได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ให้ความร่วมมือค่อนข้างประสบปัญหา

แนวทางการช่วยเหลือประชาชนตามบทบาทพระสังฆาธิการที่ควรเป็นในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง 1. บทบาทของพระสังฆาธิการ 1) ด้านนโยบายของรัฐบาล ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาล อนามัย มาให้ความรู้แก่ประชาชน พระภิกษุสามเณรในเขตรับผิดชอบ พร้อมทั้งพ่นหรือฉีดยาเพื่อฆ่าเชื้อในบริเวณวัด 2) ด้านนโยบายคณะสงฆ์ ใช้บริเวณวัดที่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เช่น ปลุกพืชผักสวนครัว บางวัดก็ปลูกผักกุรูด มะนาว ข่า พริก ตะไคร้ ใบกระเพรา มะละกอ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน 3) ด้านจิตอาสาและพัฒนา มีการออกเยี่ยมประชาชนพร้อมทั้งให้กำลังใจ โดยมีแนวคิด “พระไม่ทิ้งโยม โยมไม่ทิ้งวัด” ซึ่งดังกล่าวมีการดำเนินการมาก่อนที่จะเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และก็ยังดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กองเลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดระยอง, (2563). *เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ*. ระยอง : เอกสาร.
- จตุรงค์ เสวตานนท์. (2563) *Memory CD8 T cell response to dengue virus infection and its cross-reactivity among flaviviruses*. ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ข้อมูลวันที่ 12 พฤษภาคม 2563, สืบค้นจาก www.si.mahidol.ac.th/microbiology_faculty_th.
- ประทีป ธนกิจเจริญ. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2563, <https://www.nationalhealth.or.th>
- ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ข้อมูลวันที่ 12 พฤษภาคม 2563, สืบค้นจาก www.si.mahidol.ac.th/microbiologyTH_index-1.
- สยามรัฐ, 3 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ‘ต้นกำเนิด’ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่, กรุงเทพฯ: วารสารประจำวันจันทร์ที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2563.
- ธานี ชัยวัฒน์ และคณะ : งานวิจัยเผยแพร่ *Behavioral Insights ของครัวเรือนไทยภายใต้สถานการณ์ COVID-19*, กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) เผยแพร่ เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2563 สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2563 จาก <https://businesstoday.co/covid-19>
- Ji W, Wang W, Zhao X, Zai J, Li X. (2020), *Homologous recombination within the spike glycoprotein of the newly identified coronavirus may boost cross-species transmission from snake to human*. J Med Virol 2020; <https://doi.org/10.1002/jmv>.

